

evangelický teolog nad předního mučedníka české reformace. Věrného Kristova svědka, který byl v Evropě patnáctého století nejvýznamnějším

průkopníkem moderní demokracie, deklasoval na „jednoho středověkého pražského teologa“, kdo? – náš novověký český evangelický teolog.

Jan Dus

NAD „HUSOVSKÝM ČÍSLEM“ TEOLOGICKÝCH TEXTŮ¹

Otto Mádr dal svému úvodníku k číslu, jehož aktuální inspirací je podle jeho Editoriálu Jan Hus a ekumena, provokativní titul *Miluj svého bližního heretika* s biblickou evokací Mt 5,46: *Budete-li milovat ty, kdo milují vás, jaká vás čeká odměna? Což i celníci nečiní totéž?* Prostudujeme-li dvě zásadní husovské studie tohoto čísla (obě původně z bayreuthského kolokvia 1993), vracíme se k Mádrově výzvě s pocitem, že právě jen tak tomu může a má být. Je to výzva k toleranci, chápané jako respekt k pluralitě, a to za situace, kdy se hlásíme ke své konfesi a jsme jí oddáni, takže vyznavač konfese jině je pro nás v jakémsi smyslu, málo platné, heretikem. Jde jen o to, zbavit slova *heretik*, *hereze* (nebo ještě razantnější výrazy *kacíř*, *kacířství*), když už jsou užívána a mají svou sémantickou valenci, záporné konotace nepřijatelnosti. Znamená to ovšem tento pojem, teologicky kdysi definovaný, znovu zpracovat. – Smířme

se tedy s tím, že jsme si my evangelíci a katolíci navzájem heretiky – a jako takoví se milujeme. Je to tak lépe, než kdybychom svou různost v identifikaci k našim vlastním věroučným deficitům ignorovali nebo kdybychom se pro ni nenáviděli ještě i v dalších staletích našeho lidského letopočtu.

Ten, kdo pozorně čte stať katolického teologa Waltera Brandmüllera a po ní stať děkana Husitské teologické fakulty UK profesora Kučery,² propadne beznadějí, čeká-li (např. od práce husovské komise), že se katolící a „z reformace vzeší“ teologové mohou domluvit o Husově pravověrnosti či dokonce se na ní nebo na jejím opaku shodnout. Nikoli: Katolický teolog předestře scholastické a kanonistické, v lepším (pro evangelíka) patristické definice hereze, uvažuje o rozdílu mezi *haeresis formalis* a *haeresis materialis* a na základě aristotelsko-tomistického eklesiologického konceptu dovodí, že Hus skutečně ka-

¹ Teol. texty 8 (1997) č. 3.

² Má poznámka se týká pouze dvou zásadních textů, ač číslo přináší vedle širšího ekumenického rozhledu i další příspěvky k husovské problematice. Zvláště si cením Kotykovy a Mádrovy podrobné informace o snahách českých katolíků přijmout Husa, byť jako heretika od doby Kalouskovy až do současnosti. Udivila mne ale stať Jiřího Bílého, která, ač redakčně zařazena na prestižním místě, buduje své závěry na stáříčkém materiálu Sedlákové a Neumannově a nepochopitelně nebere vůbec na vědomí novější zásadní a obecně známé práce, především dílo Zdeňky Hledíkové. Bylo by stačilo konzultovat *Husitskou revoluci* (1. díl, 3. kapitola s. 246nn – *Stíny schismatické církve*) Františka Šmahela, který se na nejnovější zjištění odvolává.

cířem byl, neboť ve svém komentáři k Lombardovým *Sentencím* chybně definuje Kristovo lidství a v důsledku toho nezbytně chybně učí o církvi. Nebudu dále parafrázovat Brandmüllerovy vývody – chci jen naznačit jejich ráz, nepochybně naprosto patřičný. Odehrává se ovšem v radikálně jiném diskursu než následující stať protestantského teologa Zdeňka Kučery, který neuvažuje o scholastických definicích Husova *Komentáře k Sentencím* a dalších jeho univerzitních výkladů ale kterého zajímá právě to, co zase nebere na vědomí katolický Brandmüller: „**empirická** církev, v níž Hus žil a o jejíž nápravu usiloval“, „konkrétní otázky církevního života jež se ho existenciálně dotýkaly“. „Existenciálnímu zakoušení odpovídala extrémní teologická řeč. **Nemůžeme v ní hledat žádné pojmové jemnosti**, nýbrž emfatická, ostrá, zjednodušující a apologetická slova“. I zde se zdržím dalších citátů a parafrází, ač dále uvádí Kučera (stejně jako Brandmüller) mnoho zajímavého a pro husovské bádání inspirujícího (málo studovaná a možná nedocenená Husova eschatologie).

Čteme-li tedy Brandmüllerovu a Kučerovu studii, přetištěné takto v těsném

vzájemném sousedství, pocítíme beznaději při zjištění, že katolické a protestantské myšlení o teologických **otázkách, jak je kladla minulost**, se asi nesejdou. Ovšem, jak je kladla minulost. Dnes jsou teologické otázky (nebo aspoň doufám – neteolog) kladeny jinak. A je na nás, budeme-li je klást sice jasně, ale bez konfliktního záměru. A tak na druhé straně, čteme-li Brandmüllerovu a Kučerovu studii, přetištěné takto v těsném, vzájemném sousedství, máme i osvobozující pocit: Tentokrát ze zjištění, že pokusy shodnout se na definicích teologických problémů, položených na přelomu 14. a 15. století, k ničemu nepovedou. Přijměme tedy skutečnost, že jsme si – v těchto otázkách – navzájem heretiky a kladme si společně otázky nové, na něž si musíme v dnešním světě stejně odpovědět a na něž stejně dlužíme saeculu odpověď. Je veliká šance, že se zde naše odpovědi shodnou. A uvažme také, co je důležitější. Onen ‚moudrý pohan‘, jak jej uváděly coby autoritu středověké traktáty, je autorem slov „*illa nimis antiqua praetereo*“. navrhuji přijmout je jako zralý návrh zkušeného politika republikánského Říma.

Jana Nechutová

KOSMICKÝ ROZMĚR CHRISTOLOGIE A SOTERIOLOGIE¹

Příspěvek doc. I. Kišše v minulém čísle Teologické reflexe přináší celou řadu nesporných teologických argumentů a ústí do závěru, s nímž je těžko nesouhlasit: *Boží slovo – Kristus má být hlavní normou a zákonem i pro tento svět*¹

(str. 58). Vykoupení v Kristu má kosmický rozměr, což je zdrojem naděje pro křesťany i pro tento svět a zdrojem motivace pro křesťanské konání ve světě. K tomuto nepochybnému závěru však studie dospívá cestami, o jejichž

¹ TREF 1/1997, 46–58